

استنباط اهداف تربیت براساس امر و نهی خداوند

هدفهای تربیتی را برمبنای امر و نهی خداجستجو می‌توان کرد. هر آنچه خداوند بدان امر کرده، هدف ماست و هر آنچه نهی کرده هدف شایسته‌نیست و گردد آن چیز نبایستی بگردیم.

از جمله اوامر خدا این است که :

أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتُو الزَّكُوَةَ وَأَكُوامَعَ

الراکِبَيْنَ (۳۵)

نمایز بپا دارید، وزکوه بدھید و ببا روکع کنندگان روکع کنید.

اقامه نماز امر خداست و هدف تربیت ماست در مدارس لازم است نماز بگزاریم و از همان

* یک هدف تربیت اسلامی آن است که ضمن تعلیمات و تجربیات طوری نوجوان و جوان را بپروراند که در ذکر خدا باشد و دائمًا خود را با رسول و امام مرتبط کند و به لعب وقت صرف نکند.

* هدف تربیت آن است که به انسانها آموخته شود، تا روابط فردی و جمعی خودشان را با دولت و حکومت بر اساس کتاب و موازین الهی قرار دهند.

اوامرسته اول ناظر به افعال و اعمالی است که بر هر فرد مسلمان واجب است آنها را انجام بدهد و مصدق معلوم و مخصوصی داشتند. اما این اوامر اخیر اهدافی کلی فراگیر و دیررس را مشخص می سازند.

بعضی آیات مستقیماً "امر یا نهی نیست. از حکای آنها میتوان اثبات و نفی عمل با اعتقادی را استنباط نمود از جمله از قسمت اول آیه‌ای که ذیلاً" نقل میشود می فهمیم که سرانجام ملحدان و خیم است. لذا هدف تربیت آئینستکه از الحاد جلوگیری نماید و قسمت دوم آمده امریست که انسان گستاخ را منکوب می‌کند.

رَأَنَ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي التَّارِخِ أَمْ مَنْ يَأْتِي إِسْلَامًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْنَاهُ إِنَّمَا تَعْمَلُونَ بِصَبَرٍ (۳۵)

کسانیکه الحاد می‌کنند و کفر می‌ورزند به آیات، برما پوشیده نیست آیا آن کسی که افکنده میشود در آتش بهتر است یا آنکه روز قیامت در امان به نزد ما می‌آید. هر کاری می‌خواهید به اختیار بکنید، که خدا بآن بینا است. سرانجام به کفار و ملحدین میگوید هر کاری می‌خواهید بکنید و ضریبای از این بالاتر نیست که کسی مشمول این گفته باشد. از این آیه بصورت امر و نهی یانفی و اثبات هدفهای متعددی را میتوانیم برشاریم. از جمله دستور خدا بما اینستکه ایمان آورید و ملحد نشوید. برای بهشت آماده شوید و خود را براثر الحاد به آتش دوزخ گرفتار

دوران ابتدایی که پسران و دختران از هفت ساله ببالادر سرآغاز تحصیل هستند تدریجاً باقیستی به آنان ساموزیم تا نمازبگارند.

اگر بنا باشد دختری یک روز دیگر ۹ سالش تمام شود از فردا نماز و روزه براو واجب است و سایر واجبات راهنمای باقیستی بداند. البته یک شبه نمیتوان همه چیز باو آموخت. معلوم و بدیهی است که چندماهه قبل کیفیت نماز و روزه را باید به او و آموخته باشیم و این کودک تمرین کرده باشد، لذا یکی از اهداف تدریس تعلیمات دینی در دبستان آموزش و تمرین نماز و سایر واجبات است.

فرمان خداوند در مردم حج چنین است:
وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِلْقَبَتُ
هرکس که توانگر است براو واجب است که برای خدا حج گزارد (۳۱)
در رابطه با روزه می فرماید:
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمْ
الصِّيَامُ . (۳۲)

برشما روزه نوشته شد.
هر کدام از اوامری را که خداوند صادر فرموده است، مامی توانیم یک هدف تربیت سر شماریم. بعضی اوامر دیگر از اینقراراند:
ای مومنان نقوی پیشه‌گیرید و بجوبید به سوی او راهی را (۳۳)
ای مومنان صبر کنید در کار دین و بکار دیگر را به صبر و مقاومت توصیه بکنید و مهیا و مراقب کار دشمن باشید که دشمنان در کمینند. و خداترس باشید (۳۴)

نمایند ... و درجای دیگر بصورت امر می فرماید :
فَدَرْهُمْ يَخْصُّوا وَلَعِبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمْ
الَّذِي يُوعَدُونَ (۳۶)

و اگذار اینها را بازی کنند تا ملاقات کنند روزی راکه به اینها وعده داده شده است در آغاز این آیه فرمانی به رسول (ص) داده شده تا بازیگران را رها کند، اما جهت اشاتی که از آن بروداشت می کنیم، اینستکه ما آنطور مستغرق بازیهای زندگی نشویم و به لذات دنیا دل نبندیم که خداو رسول ما را سرخود رها کنند. زیرا انسان احتیاج دارد که با خدا ارتباط دائم داشته باشد. و این ارتباط از طریق رسول و امام و ولی، حاصل میشود، و ترقی و تکامل انسان براثر این ارتباط و ذکر دائم تحصیل میشود، و چنانچه با خدا و رسول قطع رابطه کرد رویمه قهقهرامی نهد، و سیر نزولی طی می کند و از رشدش بازمی ماند. اگر لحظاتی براسان بگذرد که از ذکر خدا و یا در رسول و اطاعت امام غافل است، بهمان اندازه، راه سقوط طی می کند و یا رشد او متوقف است. لذا لحظه بلحظه بایستی از خدا بخواهد که مورد اعانت او باشد. واز خدا بخواهد که وی را سرخود رها نکند. که درحال غفلت حتی اگر انسان گناهم نکند، حداقل به لعب خواهد افتاد، و روز موعود (قيامت) خواهد فهميد. پس یک هدف تربیت اسلامی آنستکه ضمن تعلیمات و تجربیات طوری نوجوان و جوان را بپروراند که در ذکر خدا باشد، و دائمآ "خودرا با رسول و

امام مرتبط کند و به لعب وقت صرف نکند. تا دچار خسaran نگردد. اینگونه ذکر در کارگاه، آزمایشگاه، نالار تشریح پزشکی کلاس درس، وزارت و وکالت و هرمشغله دیگری می تواند حاصل باشد.

آیاتی که بموجب آنها، خداوند از انجام بعضی کارها نهی می فرماید فراوانند. ما از آنچه نهی شده است در رابطه باهدف- یا می توانیم به دوطریق تبیین داشته باشیم. یکی اینکه بگوئیم هدف آنستکه به آنچه مضمون آیه است مباررت نکیم. دوم اینکه بگوئیم هدف آنستکه به عکس آن چیزی که آیه منع داشته است عمل نمائیم. خداوند می فرماید :

وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلَنَا قَلْبَهُ عَنِ الْذِكْرِ
پیروی مکن از کسیکه غافل نمودیم قلب اورا از یاد خودمان.

بيان اول در قالب هدف تربیت براساس این نهی خداوند اینست که انسان بطوري بیاد خدا افکده و نگهداشته شود که دائمآ "متذکر بیاد خداوند باشد و لذات دنیا پشت کند. واز مردمی که در یاد خدا بسومی برنده اطاعت نماید.

بيان دوم ممکن است باین صورت باشد که: تعلیم و تربیت بایستی انسان را توانا سازد تا اطاعت از غافلان از خدا نکند و قلب خودرا گرفتار غفلت نکند و به زیور وزیست فریبینده دنیا چشم ندوzd.

نهی دیگر را چنین بیان می فرماید :
لَا تَتَخَذُوا عَذُوبِيَّ وَعَذُوكُمْ أَوْلَاءَ (۳۷)

دشمن من و دشمن خودتان را بدوسی
برمگزینید.

از این آیه هم با دو تعبیر که در معنی یکی هستند
میتوانیم هدف یابی کنیم.

یکی اینکه هدف تربیت آنسٹکه انسان
دشمنان خدارا که در درجه اول کفار و مشرکان
و منافقان هستند دوست خود نداند. دوم
اینکه هدف تربیت آنسٹکه انسان طوری آگاه
شود که دوستان خدا و دوستان خودش را
(که در واقع همان دوستان خدایند) شناسائی
کند و به آنان اطمینان نماید و با آنها
طرح دوستی بروزد.

ماهاداف اقتصادی، قضائی سیاسی ...

الف. از جهت اقتصادی می فرماید: (۳۸)
يَا قَوْمٍ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ

ای قوم ابزار سنجش و ترازو را بطور
صحیح و کامل برگزینید (کم مفروشید)
ومی دانیم که کم فروشی و گران فروشی و عرضه
اجناس جعلی و ساختگی چه مشکلاتی را در
بازار کالا بوجود می آورد.

ب. در مسأله قضا و صلح دادن:
وَإِنَّ طَائِفَاتٍ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ افْتَنَّ لَوْا
فَاصْلِحُوهَا بَيْنَهُمَا . . . (۳۹)

هرگاه دوگروه از مومنان به کار زار
دست زدند میان آنها صلح برقرار نمایید.
و اگر یکی از آنها بر دیگری ستم و تجاوز
کرده است، با آنکه متتجاوز به حقوق است
پیکار نمایید تا اینکه به امر خداتسلیم گردد.
این آیه که بر جامعه مسلمین نقش و تکلیف
علوم می نماید، به تعبیر دیگری در نحوه

برخورد به اختلافات و منازعات و ورود به
صحنه هدف مشخص می گرداند.

ج. در سیاست داخلی: از آیه زیر میتوان
راجحت که می فرماید:

**لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْذَلْنَا
مَعْهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُولُ الْأَنْسَابُ إِلَيْنَا
وَأَنْذَلْنَا الْحَدِيدَ . . . (۴۰)**

بتحقیق رسولانمان را بادلائل بینش
بخش اعزام داشتیم و با آنان کتاب و میزان
همراه کردیم تا مردم به عدالت عمل کنند.
و آهن را نیز ارائه نمودیم ...

هدفی که از این آیه میتوان اخذ نمود
اینستکه، رابطه زمامداران با مردم بایستی
مانند رابطه‌ای که رسولان خدا با مسخردم
برقرار نموده‌اند باشد، یعنی برآساس میزان
صورت پذیرد. و اعمال متقابل آنان مطابقت
با کتاب خدا داشته باشد و چنانچه خطای
سرزد خاطی طبق دستور خدا تنبيه شود.
پس هدف تربیت آنسٹکه به انسانها آموخته
شود، تا روابط فردی و جمعی خودشان را
با دولت و حکومت برآساس کتاب و موائزین
الهی قرار دهند و هرگاه حاکمیت ازمیزان
عدول کرد آن را دیگرگون کنند، و قسط
بوجود آورند.

۹۷/۲/۳۱ آآل عمران

۴۳/ (۳۱) بقره

۳۳/ (۳۲) بقره ۵۵/۵۵

۱۸۳/ (۳۲) بقره

۴۰/۴۱/۳۴ آآل عمران

۲۰۰/۳/ (۳۵) فصلت

۱/۶۰/ (۳۷) ممتحنہ

۸۲/۴۳/ (۳۶) بقره

۹/۴۹/ (۳۹) حجرات

۸۵/۱۱/ (۳۸) هود

.

۲۵/۵۷/ (۴۰) حدید